

1 - Rasyonel Sayı Nedir :

Rasyonel Sayı : İki tam sayının oranı şeklinde ifade edilen sayılara rasyonel sayı denir. Rasyonel Sayılar kümesi Q harfi ile gösterilir.

Mesela ;

$$\frac{3}{5}, \frac{2}{-7}, \frac{15}{10}, \frac{8}{1}, \frac{0}{7} \in Q$$

$$\frac{a}{b} \text{ rasyonel sayısının için} \rightarrow \begin{array}{l} a : \text{Pay} \\ b : \text{Payda} \end{array}$$

Not : Tüm tam sayılar aynı zamanda bir rasyonel sayıdır.

$$\text{Mesela } 5 = \frac{5}{1} \begin{array}{l} \rightarrow \text{Pay} \\ \rightarrow \text{Payda} \end{array}$$

Örnekler :

- Aşağıdakilerden hangisi veya hangileri rasyonel sayıdır?
I) $\frac{1}{4}$ II) $\frac{\sqrt{3}}{5}$ III) $\frac{-4}{-3}$ IV) $\frac{15}{0}$ V) -7
- Değeri $\frac{5}{3}$ olan bir rasyonel sayının payı paydasından 14 fazladır. Buna göre bu rasyonel sayının paydası kaçtır?

3. $\frac{a+7}{3b+6}$ kesri tanımsız ise b kaç eşittir?

4. $\frac{2x-y}{3y-12} = 0$

Yukarıdaki eşitlikte x kaç olamaz?

2 - Basit ve Bileşik Kesirler :

Basit Kesir : Bir kesirin payı paydasından küçük ise bu kesire basit kesir denir.

Mesela ;

$$\frac{2}{5}, \frac{3}{7}, \frac{11}{-19} = -\frac{11}{19}$$

(Pay < Payda)

Bileşik Kesir : Bir kesirin payı paydasından büyük veya eşit ise bu kesire bileşik kesir denir.

Mesela ;

$$\frac{4}{3}, \frac{-25}{6} = -\frac{25}{6}, -4, 1$$

(Pay $\geq$ Payda)

Örnekler :

- Aşağıdaki kesirlerin hangilerinin basit kesir hangilerinin bileşik kesir olduklarını bulun.
a) $\frac{11}{12}$ b) $-\frac{9}{2}$ c) 6 d) 0 e) $\frac{9}{-10}$ f) 1
- $\frac{5}{x}$ basit kesir, $\frac{18}{2x}$ bileşik kesir ise x doğal sayısı kaç farklı değer alabilir?
- $\frac{2a+19}{5a+1}$ kesiri bir bileşik kesir ise a doğal sayısının alabileceği kaç farklı doğal sayı değeri vardır?
- $\frac{2x-1}{11}$ kesiri bir basit kesir ise x tam sayısının alabileceği kaç farklı değer vardır?

3 - Rasyonel Sayılarda Dört İşlem :

Örnekler :

1. Aşağıdaki işlemlerin sonuçlarını bulun.

a) $\frac{1}{4} + \frac{3}{8}$

b) $4 - \frac{7}{4} - \frac{5}{6}$

c) $\frac{3}{5} - \left(\frac{2}{3} - 1\right)$

d) $\left(\frac{38}{13} + \frac{6}{11}\right) + \left(\frac{1}{13} - \frac{17}{11}\right)$

2. Aşağıdaki işlemlerin sonuçlarını bulun.

a) $\frac{3}{2} \cdot \frac{6}{5} - \frac{3}{4}$

b) $\frac{13}{6} - \frac{1}{6} \cdot 5$

c) $\frac{7}{10} - \frac{2}{5} \cdot \left(2 - \frac{3}{2}\right)$

d) $1 - \frac{6}{19} \left(3 + 2 \cdot \left(2 - \frac{1}{3}\right)\right)$

3. Aşağıdaki işlemlerin sonuçlarını bulun.

a) $\frac{3}{2} : \frac{5}{4}$

b) $\frac{1}{2} : 2 - 3 : \frac{6}{5}$

c) $3 - 2 : \left(1 - \frac{1}{3}\right)$

d) $\frac{1}{3} - \left[\frac{1}{3} \left(1 + \frac{1}{2}\right)\right] : \frac{1}{4}$

4. Aşağıdaki işlemlerin sonuçlarını bulun.

a) $\frac{\frac{3}{5}}{\frac{2}{3}} - 1$

b) $\frac{1}{\frac{1}{2}} - \frac{\frac{4}{3}}{2}$

c) $1 + 4 : \left(\frac{1}{\frac{2}{3}} - \frac{1}{\frac{2}{3}}\right)$

d) $\frac{1 - \frac{1}{2}}{2 + \frac{1}{2}} : \frac{3}{5} - 1$

5) $\frac{\left(\frac{5}{3} - 1\right) \cdot 2 - 1}{2 + \frac{3}{2}} : \frac{1}{4} - \frac{1}{4}$

6) $\frac{1 + \frac{1}{1 - \frac{1}{2}}}{1 - \frac{1}{16} : \left(\frac{1}{\frac{1}{6}} + \frac{1}{3}\right)}$

Daha fazla test ve konu anlatımı için matematikchi.net

1) a) $\frac{5}{8}$ b) $\frac{17}{12}$ c) $\frac{14}{15}$ d) 2 2) a) $\frac{21}{20}$ b) $\frac{4}{3}$ c) $\frac{1}{2}$ d) -1

3) a) $\frac{6}{5}$ b) $-\frac{9}{4}$ c) 0 d) $-\frac{5}{3}$

4) a) $-\frac{1}{10}$ b) $\frac{4}{3}$ c) -2 d) $-\frac{2}{3}$ 5) $\frac{1}{4}$ 6) 6

7. $\left(1 - \frac{1}{2}\right) \cdot \left(1 - \frac{1}{3}\right) \cdot \left(1 - \frac{1}{4}\right) \dots \dots \dots \left(1 - \frac{1}{10}\right)$ işleminin sonucu kaçtır?

8. $\left(1 + \frac{1}{4}\right) \cdot \left(1 + \frac{1}{5}\right) \cdot \left(1 + \frac{1}{6}\right) \dots \dots \dots \left(1 + \frac{1}{n}\right) = \frac{5}{2}$
Buna göre n kaçtır?

9. $A = \frac{3}{7} + \frac{13}{9} + \frac{15}{11}$
 $\frac{4}{7} + \frac{5}{9} - \frac{4}{11}$ toplamının A cinsinden değeri nedir?

10. $x = \frac{3}{11} + \frac{2}{3} + \frac{5}{7}$
 $\frac{14}{11} + \frac{19}{7} - \frac{1}{3}$ toplamının x cinsinden değeri nedir?

11. $\frac{5 - \frac{x+1}{3}}{\frac{x}{4} - 1} = 2$ denkleminde x kaçtır?

12. $1 + \frac{8}{3 + \frac{4}{1+x}} = 3$ eşitliğinde x kaçtır?

13. $3 \cdot \frac{5 - \frac{1-x}{2}}{2} = 6$ eşitliğinde x kaçtır?

14. a, b, c tam sayılar olmak üzere ;
 $\frac{11}{4} = a + \frac{1}{b + \frac{1}{c}}$ ise a+b+c toplamı kaçtır?

4 - Rasyonel Sayılarda Sıralama :

I) Payda eşitleyerek Sıralama

Örnekler :

1. $a = \frac{11}{3}$ $b = \frac{15}{4}$ $c = \frac{13}{6}$
a, b, c sayılarını küçükten büyüğe sıralayınız.

2. $x = -\frac{3}{10}$ $y = -\frac{2}{5}$ $z = -\frac{7}{15}$
x, y, z sayılarını küçükten büyüğe sıralayınız.

II) Pay eşitleyerek Sıralama

Örnekler :

3. $a = \frac{48}{23}$ $b = \frac{12}{5}$ $c = \frac{24}{11}$
a, b, c sayılarını küçükten büyüğe sıralayınız.

4. $x = -\frac{21}{19}$ $y = -\frac{14}{11}$ $z = -\frac{42}{37}$
x, y, z sayılarını küçükten büyüğe sıralayınız.

III) Bir Tam Sayıya Yakınlığına Göre Sıralama :

Örnekler :

5. Aşağıdaki sayıları küçükten büyüğe sıralayınız.

$$k = \frac{19}{17} \quad p = \frac{21}{19} \quad t = \frac{23}{21}$$

6. Aşağıdaki sayıları küçükten büyüğe sıralayınız.

$$k = -\frac{33}{34} \quad p = -\frac{37}{38} \quad t = -\frac{41}{42}$$

IV) Diğer Sıralama Soruları

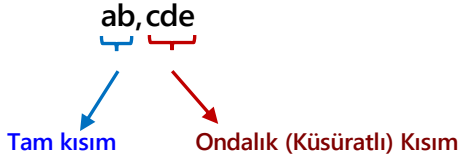
7. Aşağıdakilerden hangisi $\frac{1}{2}$ ve $\frac{3}{5}$ arasında değildir?

$$\frac{11}{20} \quad , \quad \frac{17}{30} \quad , \quad \frac{23}{40} \quad , \quad \frac{33}{50}$$

8. $\frac{3}{5}$ ve $\frac{5}{3}$ arasına eşit aralıklarla 3 sayı yerleştirirsek bu 3 sayının toplamı kaçtır?

5 - Ondalık (Virgüllü) Sayılar :

Ondalık Sayıyı Kesirli Sayıya Çevirme :

$$* \quad a, bc = \frac{abc}{100} \begin{array}{l} \longrightarrow \text{Tüm Sayı} \\ \longrightarrow \text{Virgülden sonraki basamak sayısı} \\ \text{kadar sıfır} \end{array}$$

$$* \quad 0,0abc = \frac{abc}{10000} \begin{array}{l} \longrightarrow \text{Tüm Sayı} \\ \longrightarrow \text{Virgülden sonraki basamak sayısı} \\ \text{kadar sıfır} \end{array}$$

Ondalık Sayılarda Toplama Çıkarma :

Birinci yöntem : Tam kısım ile tam kısım, ondalık kısım ile ondalık kısım toplanır veya çıkarılır.

Toplama için bir örnek

$$12,04 + 3,072$$

$$\begin{array}{r} 12,04 \\ + 3,072 \\ \hline 15,112 \end{array}$$

↓
Virgül hep aynı hizada

Çıkarma için bir örnek

$$401,75 - 8,177$$

$$\begin{array}{r} 401,750 \\ - 8,177 \\ \hline 393,573 \end{array}$$

↓
Virgül hep aynı hizada

İkinci yöntem : Kesirli sayıya çevirerek işlem yapılır.

Toplama için bir örnek

$$12,04 + 3,072$$

$$= \frac{1204}{100} + \frac{3072}{1000}$$

$$= \frac{12040 + 3072}{1000}$$

$$= \frac{15112}{1000}$$

$$= 15,112$$

Çıkarma için bir örnek

$$401,75 - 8,177$$

$$= \frac{40175}{100} - \frac{8177}{1000}$$

$$= \frac{401750 - 8177}{1000}$$

$$= \frac{393573}{1000}$$

$$= 393,573$$

Ondalık Sayılarda Çarpma :

Birinci Yöntem :

- İki ondalık sayı çarpılırken virgül yokmuş gibi iki sayı çarpılır.
- Çarpılan iki sayının virgülden sonraki basamak sayısı toplamı bulunur.
- Bulunan toplam kadar basamak virgülden sonra kalacak şekilde sonuca virgül konur.

Çarpma için bir örnek

$$2,35 \times 4,2$$

$$\begin{array}{r} 235 \\ \times 42 \\ \hline 470 \\ + 940 \\ \hline 9870 \end{array}$$

virgülden sonra iki basamak
+ virgülden sonra bir basamak
virgülden sonra üç basamak

virgülden sonra üç basamak olmalı

Sonuç = 9,870

İkinci yöntem : Kesirli sayıya çevirip çarpma yapılabilir.

$$\begin{aligned} 2,35 \times 4,2 &= \frac{235}{100} \times \frac{42}{10} \\ &= \frac{9870}{1000} \\ &= 9,870 \end{aligned}$$

Ondalık Sayılarda Bölme :

Bölme işlemi ondalık şekilde yapılmaz. Bölme işlemi Rasyonel (Kesirli) sayıya çevrilip yapılır.

Mesela ;

$$\begin{aligned} 14,4 : 0,72 &= \frac{144}{10} : \frac{72}{100} \\ &= \frac{144}{10} \times \frac{100}{72} \\ &= \frac{144}{10} \times \frac{100}{72} \\ &= 2 \times 10 \\ &= 20 \end{aligned}$$

Örnekler :

1. Aşağıdakilerden hangisi veya hangileri doğrudur.

I) $0,7 = \frac{7}{10}$

II) $20,045 = \frac{2045}{1000}$

III) $0,014 = \frac{14}{10000}$

2. Aşağıdakilerden hangisi veya hangileri doğrudur.

I) $\frac{41}{100} = 4,1$

II) $\frac{32}{10000} = 0,0032$

III) $\frac{102}{10} = 10,2$

3. Aşağıdaki işlemlerin sonuçlarını bulun.

A) $3,95 + 16,234$

B) $15,08 - 9,213$

C) $1,1 \times 5,06$

D) $18,9 : 4,5$

4. $(0,65 + 1,75) \cdot (1 - 0,988)$ işlemini kaçta eşittir?

5. $\frac{0,08 + 0,048}{6,6 - 4,04}$ işlemini kaçta eşittir?

6. $\left(\frac{0,6}{0,05} - \frac{2}{0,5} + \frac{0,3}{0,005} \right)$ işlemini kaçta eşittir?

7. $0,7 \cdot \frac{9,9}{1 - \frac{0,21}{1 + \frac{0,8}{0,04}}}$ işlemini kaçta eşittir?

8. Bir sayıyı 0,125 ile bölmek demek o sayıyı kaç ile çarpmak demektir?

6 – Tam Sayılı Kesirler : Bir tam sayıdan ve bir kesirden oluşan sayılardır.

Mesela ;

$$4\frac{2}{3} \rightarrow 4 \text{ tam } \frac{2}{3} \text{ şeklinde okunur.}$$

$$4\frac{2}{3} = 4 + \frac{2}{3} \text{ şeklinde hesaplanır.}$$

$$= \frac{4}{1} + \frac{2}{3} = \frac{4 \cdot 3 + 2}{3} = \frac{14}{3}$$

(3)

Not : $4\frac{2}{3} \neq 4 \cdot \frac{2}{3}$ Not : $-5\frac{3}{4} = -\left(5 + \frac{3}{4}\right)$

Örnekler :

1. Aşağıdaki eşitliklerden hangisi veya hangileri doğrudur?

I) $3\frac{5}{7} = \frac{26}{7}$

II) $-5\frac{3}{5} = -\frac{28}{5}$

III) $11\frac{2}{3} = \frac{35}{3}$

2. $4\frac{1}{3} + 4\frac{1}{3}$ işleminin sonucu kaçtır?

3. $\left(5\frac{1}{2} - \frac{15}{4}\right) : \frac{0,7}{0,12}$ işleminin sonucu kaçtır?

4. $4 + \frac{-2\frac{2}{5}}{2 - \frac{1}{1+2\frac{1}{2}}} = a\frac{b}{c}$

Yukarıdaki eşitlikte a, b, c doğal sayılarının toplamı en az kaç olabilir?

5. $14\frac{7}{12} + 21\frac{19}{24} - 33\frac{3}{8}$ işleminin sonucunu bulunuz.

6. $\frac{189\frac{39}{24} - 174\frac{13}{8}}{43\frac{19}{50} + 35\frac{23}{25} - 19\frac{3}{10}}$ işlemini kaçta eşittir?

7. Aşağıdaki eşitliklerden hangisi veya hangileri doğrudur?

I) $\frac{179 + \frac{2}{19}}{178 + \frac{21}{19}} = 1$

II) $\frac{1001 - \frac{7}{101}}{1000 + \frac{94}{101}} = 0$

III) $\frac{148\frac{50}{17}}{75\frac{8}{17}} = 2$

7 – Devirli Sayılar :

Mesela ;

$$\frac{5}{3} = 1,666\dots6$$

Sonsuz tane 6

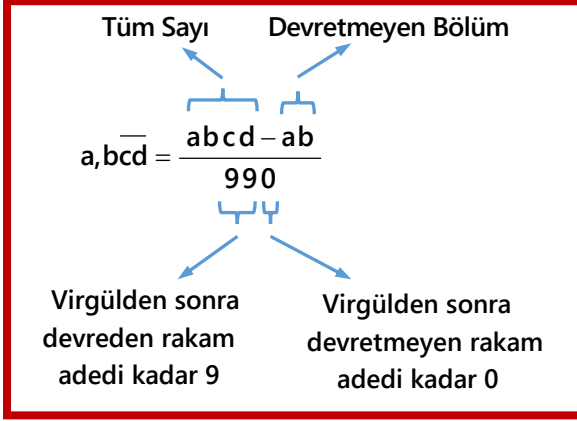
$$1,666\dots6 = 1,\overline{6}$$

şeklinde gösterilir.

$$4,\overline{235} = 4,23535\dots35$$

Devirli Sayıyı Kesirli Sayıya Çevirme :

Örnekler :

1. Aşağıdaki eşitliklerden hangisi veya hangileri doğrudur?

I) $2,\overline{5} = \frac{23}{9}$

II) $3,\overline{58} = \frac{323}{90}$

III) $0,0\overline{12} = \frac{11}{990}$

IV) $5,\overline{9} = 6$

IV) $7,\overline{299} = 7,3$

2. $\frac{3,\overline{4} + 4,\overline{7}}{0,8\overline{1} - 0,4}$ işleminin sonucu kaçtır?

3. $x = 0,8333\dots$

$y = 0,666\dots$

Buna göre $\frac{x+y}{x-y}$ kaçtır?

4. $a,\overline{b} + 0,\overline{a} = 7$ ise $b,\overline{a}$ sayısı kaçtır?

5. $(17,\overline{6} + 4,\overline{3}) : (1,\overline{45} - 1,\overline{23})$ işleminin sonucu kaçtır?

5. $\frac{17,\overline{25} - 14,\overline{05}}{0,4\overline{18} + 1,5\overline{81}}$ işleminin sonucu kaçtır?

6. $a = 0,3\overline{12}$

$b = 0,3\overline{12}$

$c = 0,3\overline{12}$

a, b, c sayılarının küçükten büyüğe sıralanışı yazınız.